

DOSYA

**2009'DA TÜRK
SİNEMASINA
BİR BAKIŞ**

İHSAN KABİL

MOMMO KIZ KARDEŞİM, UZAK İHTİMAL ve SÜT, 2009 FİLMLERİ ARASINDA TEMA, DİL ve ANLATIM BAKIMINDAN KALICI DEĞERLER TAŞIYAN ESERLER OLARAK ÖNE ÇIKAR. İHTİVA ETTİKLERİ MANEVİ ÇERÇEVE VE İMGESEL ANLAMDA AŞKIN OLANA ÇAĞIRIR YANLARIYLA DA SENENİN DİKKAT ÇEKEN ÇALIŞMALARI ARASINDA YERLERİNİ ALIR.

Momo Kız Kardeşim, Atalay Taşdiken, 2009

Eskiden sinema sezonu dediğimizde anlaşılan, eylül ayı ortalarıyla kabaca haziran sonlarıydı. Yazın genelde salonlar ya kapanır veya ikinci vizyon filmler gösterirdi. Artık yazın da filmler vizyona girdiğinden (gerçi Türk sinemasının pek de böyle davrandığı söylenemez), sezon anlayışı da değişti ve takvim yılı yıllık değerlendirmeler için esas alınır oldu. Oysa önceki anlayışa göre sinemaya bakıyor olsaydık 2008-2009 sezonu değerlendirmesi diyecektik. Ancak “eski hâl muhal oldu” deyip 2009’un yerli filmlerine bakmaya çalışalım. Bu yıl içinde sinemamızda önceki yıllara göre bir yapım patlaması yaşandı; yetmiş civarında filmin çekildiği haberini al-

dık. Şöyle bir umumi bakışla, ticari sinema ağırlıklı olmak üzere daha ziyade genelgeçer ve güncel konuların işlendiğini, eğlendirme boyutunun öne çıktığını görüyoruz. Başka bir deyişle, hayatta duruşu bir dert edinen, belli bir kaygı veya endişeyle varoluşa yaklaşan filmlerin azınlıkta olduğu ortaya çıkıyor. Bu anlamda sinemamızın kimlik sorunu hâlâ geçerliliğini koruyor; özgün manada dil problemimiz de yine gündemde.

Aşkın Olanın Çağrısı: *Mommo Kız Kardeşim, Uzak İhtimal ve Süt*

2009 filmleri arasında tema, dil ve anlatım bakımından kalıcı değerler taşıyan eserler, Atalay Taşdiken’in *Mommo Kız Kardeşim*’i,

Süt, Semih Kaplanoglu, 2009

Mahmut Fazıl Coşkun'un *Uzak İhtimal*'i ve Semih Kaplanoglu'nun *Süt*'ü olmuştur. Birer ilk film olması hasebiyle ilk iki film sürpriz olurken ihtiva ettikleri manevi çerçeve ve imgesel anlamda aşkın olana çağırır yanlarıyla da senenin dikkat çeken çalışmaları arasında yerlerini alır. *Mommo*'da anlatımdaki yalınlık ve hikâyelemedeki samimiyet, seyircinin filmle içten bir ilişki kurmasına sebebiyet vermiş, konu tasvirindeki sadelik, senaryoyu baştan aşağı sahici kılan en önemli unsurlardan biri olmuştur. *Uzak İhtimal*'deki, özellikle başlardaki kendini biraz fazla kasma pahasına da olsa incelikli kamera çalışması, diyaloglardan ziyade sinemanın özü ve esası olan görüntüye, görsel olana ağırlık tanın-

ması bu filmi özgün kılan yanlardandır. Yine konum olarak hayattaki böylesi iki karşıt ucu abartmadan çakıştırarak veya teğet biçimde işleyerek melodrama kaçacak bir görselleştirme başarıyla yönetilmiş ve duygusal zeminle aşkınlaşma yönelimi dozunda dengelenerek gönendirici bir film ortaya çıkmıştır. Kaplanoglu'nun üçlemesinin orta çalışması olan *Süt* ise önceki filmin arayışının izinde, sembollerin anlamına ağırlık vermeyi tercih etmiş, bu babda sembolik anlatımın belki üzerinde biraz daha çalışılması hissi ortaya çıksa da anlatımın yalınlığı kaydadeğer bir çaba olarak kendini göstermiştir.

Entrika, Kasvet ve Kötülük: Nokta, Pandora'nın Kutusu, Hayat Var

Yılın diğer filmlerine göz attığımızda ise her birinde farklı temayüllerin, izleklerin ve kendine has unsurların beyazperdeyi kapladığını müşahade etmekteyiz. Derviş Zaim'in geleneksel sanatlarımızla sinema dilini bağdaştırma, örtüştürme, özgün bir kompozisyona gitme çabalarına bir örnek sunan ve bu kez hüsnühatla sinemanın görsel potansiyeli arasında bir bağ kurmayı deneyen çalışması *Nokta*, hat sanatının teknik olarak içine nüfuz etmesine rağmen, mana olarak biraz daha zayıf görünen bir eser olarak ortaya çıkmaktadır. Entrikanın oldukça

Mommo Kız Kardeşim,
Atalay Taşdiken, 2009

Pandora'nın Kutusu, Yeşim Ustaoglu, 2009

yoğun yer aldığı filmde, şiddet ve hayatın zuhurattaki boyutu öne geçmekte, filmin olabilecek metafizik yansımaları, aşkın boyutun öncelliği, gerçekçiliğin ağır basması karşısında ezilmektedir. Yeşim Ustaoglu'nun âdeta kasvetin total bir anlatımı diyeceğimiz *Pandora'nın Kutusu* adlı çalışması, karakterlerinin iç dünyasına yaklaşma yönünde olumlu bir çabaya karşın, neredeyse herkesin kötülüğe bir çeşit bulaşmışlığı olgusuyla karamsar bir tablo çizmekte, iyiliğin ihtimaline açık kapı bırakmamaktadır. Aynı çizgi maalesef Reha Erdem'in *Hayat Var*'ında da ziyadesiyle işlenmekte, olgun bir sinema dili görünümünün ortaya çıkmasına karşılık, kötü olgusu baskın bir biçimde varlığını hissettirmekte,

Yeşim Ustaoglu'nun âdeta kasvetin total bir anlatımı diyeceğimiz *Pandora'nın Kutusu* adlı çalışması, karakterlerinin iç dünyasına yaklaşma yönünde olumlu bir çabaya karşın, neredeyse herkesin kötülüğe bir çeşit bulaşmışlığı olgusuyla karamsar bir tablo çizmekte, iyiliğin ihtimaline açık kapı bırakmamaktadır.

Kıskanmak, Zeki Demirkubuz, 2009

Zeki Demirkubuz'un bir roman uyarlaması olan *Kıskanmak*'ı, tematik ve konu olarak nefsanîyetin görsel bir çizimine dönüşmekte, bütün insanları bütün dünyanın işlerliği cinsinden ve uzantısı olarak değerlendirmekte, dolayısıyla kötünün dünyasını ön plâna çıkarmakta, aşkınlıkla hiçbir ünsiyet kuramamaktadır.

hayatın varoluşsal gövdesi ancak kötülükle tanımlandığında bir anlam kazanabilmektedir. Filmin sonu itibarıyla özgürlüğün bir alternatif olarak sunulması, sonunda dönülüp gelinecek hayatın yine yaşanan konvansiyonel hayat olması dolayısıyla ancak nihilist bir eylem olarak kalmaktadır.

Perdede Kalan Tatlar, Tuzlar

Sezonun dikkat çeken filmlerinden biri de Levent Semerci'nin *Nefes* adlı çalışması olmuştur. Dil ve anlatım yönünden yani teknik olarak oldukça etkileyici bir yapıya sahip olan film, duygusallığı melodrama çekmeyerek ve dengeli bir vatanperver yaklaşımda kalarak, duygusal yönden seyirciyi yakalamayı başarmış, yer yer -özellikle sonlara doğru- şiddetin yoğunlaşmasına karşın gerçekçi bir anlatım gerekliliğinin zaaflarından sıyrılmayı bilmiştir.

Çağatay Tosun'un, efsanevi vali Recep Yazıcıoğlu'nun hayatından hareketle çekmeyi denediği *Vali*, Yazıcıoğlu'nun değerli kişiliğinin öne çıkan unsurlarından ziyade güncel konuların entrika düzenlerinin boğuntusuna uğramış, böylece neredeyse sıradan bir macera filmine dönüşen bir yapıyı ortaya çıkarmıştır. Aynı minvalde Cihan Taşkın'ın büyük bir bütçeyle çekildiği belli olan filmi *Kelebek* de bu makûs talihten kurtulamamış,

farklı işlendiği takdirde çok daha yüksek değerler taşıyabilecek olan film, anlatımındaki aksaklıklar ve teknik zaafarla beraber güncel ve siyasi olanın kuru gürültüsüne kurban gitmiştir. Mehmet Güreli'nin bir Peyami Safa uyarlaması olan *Gölge'si*, anlatımındaki incelik, kamera kullanımındaki hassasiyet, kostüm ve aksesuarların kullanımıyla dönem filmi olmaktadır. Sahiciliğinin yanında, ahlâki boyutta gerçeğe sadık kalmasıyla bir zaafi da beraberinde taşımaktadır. Handan Öztürk'ün *Benim ve Roz'un Sonbaharı*, sanatta gerçekçiliğin hemen bütün zaafalarını taşımakta, hayatın kötücül boyutunun üstünlüğü her daim öne çıkmakta, alternatif olarak sunulan hayat tarzı ise bu topraklara yabancı denebilecek bir duyarlılığı taşımaktadır. Murat Düzgünoğlu'nun *Hayatın Tuzu* adlı çalışması, Anadolu'dan, özelde Bitlis'ten tipleri ve mekânlarıyla ilginç bir görünüm sunmasının yanında genel çerçeve olarak kötünün ön plâna çıkmasıyla kekremsi bir havayı yansıtmakta, yine de benzerlerine göre seyredilebilir bir nitelik taşımaktadır. Mahsun Kırmızıgül'ün her hâliyle ısmarlama bir film olarak duran *Güneşi Gördüm'ü Beyaz Melek'ten* sonra bir sükut-u hayal yaşatmakta, epizodik olarak seyirciyi bir kırıklıktan diğerine taşımakta, gerçekçiliğin seyirciyi çaresiz bırakan ezici acısıyla arabesk melodramın birçok hususiyetini içsel olarak bulundurmaktadır. Zeki Demirkubuz'un bir roman uyarlaması olan *Kıskanmak'ı*, tematik ve konu olarak nefsanîyetin görsel bir çizimine dönüşmekte, bütün insanları bütün dünyanın işlerliği cinsinden ve uzantısı olarak değerlendirmekte, dolayısıyla kötünün

Recep İvedik, Ayakta Kal, Kanımdaki Barut, Melekler ve Kumarbazlar, Konak, Kolpacino, Vavien gibi yapımlar da aslında seyirciyi manipüle eden, sinema kültürü anlamında olgunlaşmasını, gelişmesini talep etmeyen, böylece konformist kalan ve sadece ticari başarıyı hedefleyen filmler olarak tarihteki yerlerini almıştır.

dünyasını ön plâna çıkarmakta, aşkınlıkla hiçbir ünsiyet kuramamaktadır.

Sinemamızın genel ahvaline açıklık, kaba argo ve küfür sıradan unsurlar olarak nüfuz etmiş, *Recep İvedik, Ayakta Kal, Kanımdaki Barut, Melekler ve Kumarbazlar, Konak, Kolpacino, Vavien* gibi yapımlar da seyirciyi olumsuzla yönlendiren, seyircinin duygusal zaaflarından istifade eden, dolayısıyla aslında onu manipüle eden, sinema kültürü anlamında olgunlaşmasını ve gelişmesini talep etmeyen, böylece konformist kalan ve sadece ticari başarıyı hedefleyen filmler olarak tarihteki yerlerini almıştır.